RUSKI INWALID

N= 62.

SOBOTA. 13 Marca 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Zagraniczne: Niemcy. Franciia. Anglia. Włochy. Wiadomości Naukowe.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

NIEMCY.

Koblentz 26 Lutego.

Tuteyszy sąd przysięgłych rospoczął znowu sprawę bankiera *Funco*, który od dwóch lat iuż był pod strażą w Kehl, a teraz przewieziono go do Trire. Rozbiór tey sprawy iest przedmiotem rozmów powszechnych, a wyrok iaki ma sąd pomieniony wydać, powszechną budzi ciekawość. Bankier ten iak wiaddmo oskarżony iest o należenie do spółki złoczyńców, którzy zamordowali kommisanta pewnego kupca z Kreveld.

Z posiadłości Brandenburgskich, 29 Lutego.

Wychodzące w Strażburgu pismo peryiodyczne *Patryiota alzacki*, iak naysurowiey iest zakazane w prowinciiach pruskich.

Powszechnie uważaią, iż wszyscy prawie nauczyciele sztuki turnieiów, są teraz albo uwięzieni, albo pod sądem.

z Posiadłości Hannoverskich, 29 Lutego.

W okolicach Launtental w górach Hartskich wysadziło na powietrze część magazynu prochowego. Przyczem dwóch ludzi utraciło życie.

Od Brzegów Menu, 29 Lutego.

Biegała tu pogłoska, iakoby w tenczas gdy Sanda przewożono z Manheymu do Moguncii, kilku zamaskowych ludzi napadło na ten orszak, rosproszyło wartę i dało Sandowi zręczność umknięcia. Wszystkie atoli te pogłoski później się okazały bezzasadnemi. Podobnież niepotwierdza się i ta, którą czytaliśmy w gazetach szwabskich o iego smierci.

W nocy między 28 i 29 Lutego umarł w Lipsku Professor *Rossenmuller* radca dworu i kawaler orderu Saskiego zasługi i rossyyskiego S. *Włodzimierza* w 49m roku życia. Uniwersytet Lipski opłakuie w nim stratę iednego z naylepszych nauczycieli, a obywatele swiatłego i doskonałego doktora.

Francija.

z Paryża, 26. *Lutego*.

Xiężna JMść *Berry* powróciła w tych dniach z St Cloud w towarzystwie brata Królewskiego i Xiężney *Angulemskiey*. Oddział ułanów gwardyi i część gwardyi pieszey Hrabiego *d Artois* postępowały koło poiazdu. Zatrzymała się w zamku Tuilleryow i mieszka w tak nazwanym pawilonie Marsan. Pod oknami iey mieszkania stoi straż liczna. Zaraz po iey przybyciu Król u niey był z odwiedzinami. W przeszły poniedziałek Xiężna JMść była w spowiedzi i swiętą kommunią przyięła.

Wszyscy służący Xiążęcia *Berry* przez cały iescze rok będą pobierać gażę zwyczayną. Nadto obiawiano im, iż gdyby Xiężna Berry która iest teraz brzemienną, powiła syna, natychmiast zostaną na służbie u niego.

Usunięcie Xiążęcia *Decazes* poczytane tu iest powszechnie za ofiarę którey okoliczności wymagały. Zresztą nie zmnieyszył się bynaymniey wpływ iego, i zawsze iednostaynie zaszczyca go Monarcha swoią ufnością i przyiaźnią; Samo nawet poselstwo iego do Londynu odroczonem iest do nieiakiego czasu iedynie dla tego, aby niebyło poczytane za niełaskę krolewską lub wygnanie.

Nowi ministrowie oświadczyli się, iż są przeciwnikami wszelkich stronnictw, i maią zamiar działania zawsze w duchu Rządu prawdziwie monarchicznego. Publiczność więc zupełnie iest z tey strony spokoyna; a ztąd to idzie, że i papiery państwa powracaią do tey samey wartości, iaką przed kilku dniami miały, a którą nagle były utraciły.

Dwa razy ofiarowane było Xiążęciu *Richelieu* mieysce pierwszego ministra; lecz zawsze się wymawiał, i ieżeli ie przyiął nakoniec, to iedynie na naywiększe naleganie Hrabiego d*Artois*.

Od nieiakiego czasu wyieżdza z stolicy tuteyszey bardzo wiele cudzoziemców: Między 17 i 19 b. m. rachowano samych Anglików 900, którzy pobrali pasporta na wyiazd.

Anglija.

z Londynu 28 *Lutego*.

Dzisiay po południu oba parlamenta rozwiązane zostały przez Kommissyią iedynie na ten przedmiot mianowaną. Przyczem czytano mowę następuiącą:

»*Milordowie i Mści Panowie!*

»Król JMść przez usta nasze ze smutkiem oświadcza wam, iż niemogąc osobiście znaydować się na uroczystem dzisieyszem posiedzeniu, nam rozwiązanie parlamentu porucza. Słabość którą znowu poczuł iest temu przyczyną.

»Czuie to Nayiaśnieyszy Pan tem dotkliwiey, iż utraca zręczność oświadczenia osobiscie uczuć swoich parlamentowi z powodu bolesney straty Oyca i Króla swoiego, który był oraz oycem wszystkich poddanych swoich.

»Poruczył nam także Król JMść, abyśmy was zawiadomili, iż gdy wolą iest iego zwołać *nowy parlament* w iak naykrótszym czasie, zastanowi się przeto z iak naywiększą uwagą nad przedmiotami, które się nayblizey ważnych spraw państwa dotyczą i do okoliczności teraznieyszych czasów należą.

»*Mści Panowie członki Parlamentu niższego!*

»Król JMść Poruczył nam, abyśmy w Imieniu iego oświadczyli wam wdzięczność za wyznaczone summy w rozmaitych gałęziach wydatków państwa, tak od nastania roku teraznieyszego, iak i przez cały ten czas, dopokąd nowy parlament zwołanym niebędzie.

»*Milordowie i Mści Panowie!*

»Zaszczytnem iest dla nas zlecenie Jego Królewskiey Mści, na mocy którego z powodu ninieyszego rozwiązania parlamentu oświadczamy wam wdzięczność N. Pana za wszystkie te wielkie usługi, któreście okazali Oyczyznie.

»Jle z iedney strony dotyka to niezmiernie Nayiaśnieyszego Monarchę, iż w tem wolnem i szczęśliwem państwie znalazły się buntownicze zamachy, których odwrócenie iak nayczynnieyszych wymagało środków; tyle z drugiey niemoże dokładnych znaleść wyrazów, któreby tłómaczyły należycie wdzięczność iego za mądrość waszą, ostrożność i stałość, iakie w wyborze tychże środków okazaliście.

»Jeżeli zostawała iescze iakakolwiek wątpliwość o zgubnych prawidłach któremi nieprzyiaciele spokoyności powszechney i bespieństwa oddychali, równie iak i o smutnych skutkach, doktórychby te niechybnie doprowadziły; *to odkryty niedawno zbrodniczy i krwawy spisek*, otworzy wszystkim oczy i usprawiedliwi przedcałym swiatem wszystkie te środki, które mądrość wasza do odwrocenia tego wszystkiego przedsiębrała, a których całość i bespieczeństwo praw naszych i konstytucyi koniecznie wymagały.

— Wybory nowego parlamentu są teraz przedmiotem rozmów i rozpraw powszechnych w całem Królestwie.

Poseł nasz przy dworze wiedeńskim Lord *Stuard* mianowanym został dowodcą pułku dziesiątego huzarów, który pierwiey nazywał się pułkiem Xiążęcia *Wallii* (teraznieyszego Krola *Jerzego IV.*)

Cały zapas tak nazwaney *radykalney herbaty i kawy* fabryki znaiomego *Hunta*, z rozkazu Rządu w tych dniach skonfiskowanym został.

Król nasz zaraz po wstąpieniu na tron wydał odezwę do narodu, przez którą iak naymocniey zaleca każdemu scisłe pełnienie obowiązków religii i stanu, oraz przyzwoite dni niedzielnych święcenie.

Gazeta demokratyczna, która wychodziła w Manchester pod napisem *Dostrzegacz*, w tych dniach z rozkazu rządu ustała.

Według ostatnich doniesień z Indyi wschodnich niesnaski i niezgody między zwierzchnościami osad naszych i niderlandskich coraz się powiększaią. W Tangerang odkryto niedawno spisek do którego wchodzili chińczycy. Schwytano ośmiu winowayców i uwięziono, a kilku żołnierzy, którzy ośmielili się targnąć na własnych oficerów rozstrzelano natychmiast. Rząd osad niderlandskich nieprzyymuie odnieiakiego czasu na okręty swoie maytków z wyspy Jawy. Skoro T. *Rafals* ogłosił Bankelen za *port wolny*, Hollendrzy także obiawili za podobny. Padang na tymże brzegu leżący.

WŁOCHY.

24 *Lutego*. W gazetach Neapolitańskich czytamy przyiemną wiadomość, że Xiężna *Floridia* małżonka Króla JMści Neapolitańskiego powraca do zdrowia.

WIADOMOŚCI NAUKOWE.

Prospekt

Wychodzi w Drukarni Cesarskiego Wileńskiego Uniwersytetu, przez niżey podpisanego, dzieło w polskim ięzyku w dwóch tomach z rycinami i mappami pod tytułem:

Statystyczno topograficzne i historyczne opisanie gubernii Podolskiey.

Zawierać będzie w pierwszym okresie wiadomość o Statystyce i wzroście oney w różnych kraiach, tudzież iakie Polacy w niey postępy uczynili, i ile w tym celu dla dobra Rossyi przyczynili się sławni *Messerzmit*, *Bering*, *Gmelin*, *Szeler*, *Kraszeninników*, *Pallas*, *Gildensztedt*, *Lepichin*, *Orechowski*, *Wisniewski*, *Falk i Ryszków*.

Drugi okres wystawia rys historyczny Podola, wzmiankuie o *Alanach*, *Gotach*, *Połowcach i Drewlanach*, przebiega ważne epoki tey krainy i waleczności Podolan, zacząwszy od wieku IX chronologicznie, aż do naszych czasów. Korzystał wydawca w tym względzie naywięcey z dzieł *Naruszewicza Kromera Sarnickiego*, *Swięckiego*, *Stryykowskiego*, *Gwagnina Bielskiego*, *i Wagi* i z rękopismu o wstępie praw *Leona Kandrackiego*.

Trzeci okres mówi o utworzeniu Gubernii, o iey ludności, lasach, rzekach, i o różnych rządach i stanach w niey zaprowadzonych.

Czwarty okres, zamyka pierwszy początek Dyecezyi Podolskiey, wyszczególnia znacznieyszych Biskupów, i iakim granicom, odmianom, i urządzeniom, Dyecezyia dotąd podlegała.

Piąty okres zawiera Eparchiią Grekorossyyską, i różne przywileie nadane iey od Królów Polskich, wyiasnia teraznieyszy stan, liczbę Cerkwi i Monastyrów, a kończy na opisaniu Staroobradców.

Szosty okres obeymuie dochody z odkupów i innych przedmiotów wypływaiące, i na co takowe summy obracane bywaią.

Po takowym wstępie, przystępuie wydawca do opisania powiatu Kamienieckiego, a ten powiat iako i inne następuiącym sposobem ułożył.

Wymienia granice, gatunek ziemi, mówi o ogrodach, pasiekach, lasach, i rzeczkach przerzynaiących każdy powiat, i co ma iaka wieś osobliwszego. Wspomina herb, luduość szlachty i ile z poddaństwa dusz męzkich i żeńskich się znayduie.

Następuie poźniey opisanie miasta Guberskiego *Kamieńca*, wyprowadza początek iego naypierwiey iak był *Klepidawa*, a potem *Petridawa*: przytacza autorów o Kamieńcu piszących, iako to *Stryykowskiego*, *Swięckiego*, *Koiałowicza i Gwagnina*, przebiega wszystkie przywileie nadane temu miastu od Królów Polskich, wylicza dobroć źródeł rzadkich, stan miasta i różne napisy.

Każdy powiat po opisaniu go w ogólności i miasta iego naczelnego, dzieli się znowu na §§.

§. I. *o dobrach starościńskich*, ich ludności, kto ie trzyma, na iakiem prawie, i ile płaci do skarbu?

§. II *o dobrach duchownych*, przez kogo Kościołom nadane.

§. III *o dobrach poiezuickich.*

§. IV *opisuie miasta i wsie Obywatelskie*, wymienia alfabetycznie imie i nazwisko każdego Obywatela, iego urząd, dobra i ludność ich, określaiąc zaraz historyą i położenie nayrnnieyszego miasteczka i Kościołów.

§. *zamyka miasta i wsie do różnych dziedziców należące.*

Przebiegłszy wydawca tym porządkiem dwanaście powiatów Gubernii Podolskiey, opisuie rękodzielnie w niey zaprowadzone, stopień oświecenia, podatki, historią Ormian, Żydów stan rolnictwa, zioła znaiomsze rosnące na Podolu i ich użytek, a kończy całe dzieło na opisaniu życia sławnych Podolan.

Dzieło to nieodbicie potrzebne w pewnych związkach każdemu Podolaninowi, i innym mieszkańcom pogranicznych prowincyi, zamyka z rycin znacznieysze, iako to: *Kamieniec Podolski*, *Zamek Kamieńca*, *piękną budowę pałacu Kuryłowieckiego*, *pomnik pierwszego z wierszopisów Podala Raymunda Korsaka*, *skałę Muszkutyniecką*, i inne widoki od Obywateli nadesłane. Przy ukończeniu rysu każdego powiatu, przyłączona zaraz do niego będzie mappa z wszystkiemi wsiami, naybogatsza w naydrobnieysze nawet szczegóły, a na końcu tomu drugiego mappa ogólna całey Gubernii i Tabella iey ludności.

Pierwszy tom iuż zaczęto drukować; i ten nie zawodnie wyydzie z pod prassy pierwszych dni Sierpnia.

Prenumerata nań kosztuie rubli srebrnych sześć i ta odbiera się do pierwszego Czerwca, pozniey prenumeruiący, nie będą umieszczeni w pierwszym tomie.

Przyymuią prenumeratę po powiatach JJWW. Marszałkowie tey Gubernii.

Tudzież raczą zatrudniać się nią na Podolu JW. z Hrabiów Chołoniewskich Grocholska.

JW. z Orłowskich Komarowa.

IW. Teressa z Hrabiów Stadnickich Grabianczyna.

JW. z Starzyńskich Boguszowa.

JW. z Grabowskich Mańkowska.

JW. Ludwika z Odrzywolskich Gołyńska.

JW. z Żurowskich Wisłocka.

Na Wołyniu JW z Bukarów Wyleżyńska.

JW Cecylia z Hrabiów Platerów Ożarowska.

JW Anna z Szwieykowskich Malinowska.

JW z Hrabiów Rostworowskich Potocka.

w Krzemieńcu JW Józef Drzewiecki, Marszałek Powitu Krzemienieckiego.

w Winnicy JWJX Maciejowski, Dyrektór Szkół Podolskich.

w Warszawie JW. Dziekan Uniwersytetu Bentkowski.

w Krakowie JW Infułat Łancucki.

w Wilnie W Typograf Zawadzki.

We Lwowie W Chłędowski Wydawca Pamiętnika.

w Kaliszu W Karpiński, Nauczyciel Matymatyki.

W Petersburgu Michał Markianowicz, wydawca Gaz: Rus. Jnw. w ięzyku polskim.

w Kamieńcu Podolskim, prenumerować można u samego Wydawcy, mieszkaiącego w Kollegium Poiezuickiem.

Przyymuią ieszcze Prenumeratę WW. Przełożeni po szkołach.

Dzieło każde ma swoich postrzegaczów, dla tego samego że od człowieka dla ludzi pisane podlega krytyce i rozbiorowi całey społeczności. Nie lęka się wydawca uwag krytycznych, bo iedyny zamiar przysłużenia się Podolanom, i wdzięczność z zamieszkania w tey Gubernii od lat kilkunastu, były mu powodem do przedsięwzięcia tey pracy. Wystawia w swem dziele prawdę i opisuie krainę, nieustępuiącą innym w wydaniu nawet ludzi mnogiemi zaszczyconych przymioty, a przeto godnych wieczney sławy. Jego chęć wspierała ziemia mlekiem i miodem płynąca, a posiełce oney Szanowni Podolanie, dostarczać raczyli wszystkiego, co tylko dzieło ninieysze ułatwić mogło.

Dan w Kamieńcu Podolskim dnia 12 Lutego 1820 Roku.

X. Wawrzyniec Marczyński, Kaznodzieia Katedralny i Kapelan Szkoły Powiatowey.

W PETERSBURGU.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.